

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/61/2017
Identifikačné číslo spisu:	1107235394
Dátum vydania rozhodnutia:	18.07.2018
Meno a priezvisko:	JUDr. Helena Haukvitzová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2018:1107235394.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu K. X., trvale bývajúceho v L., t.č. v Ústave na výkon trestu odňatia slobody Ilava, Mierové námestie 1, zastúpeného Mgr. Zuzanou Jedličkovou, advokátkou, so sídlom v Piešťanoch, Royova 9, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Župné námestie č. 13, o zaplatenie 6 638,78 € s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp.zn. 14C/150/2007, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 19. októbra 2016 sp.zn. 2Co 21/2015, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovanej náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

1. Žalobca sa žalobou voči žalovanej domáhal zaplatenia sumy 6 638,78 € titulom nemajetkovej ujmy v dôsledku porušenia zásady rovnakého zaobchádzania. Dôvodil tým, že od februára 2006 sa nachádzal v Ústave na výkon trestu odňatia slobody Leopoldov (ďalej len „ÚVTOS“) a k porušeniu jeho práv a k vzniku škody malo dôjsť v súvislosti s výkonom trestu odňatia slobody. Uviedol, že medzi práva, ktoré sú zákonne zaručené odsúdeným, patrí aj právo sledovať televízny program alebo vysielanie záznamu. Opísal, ako v praxi prebieha sledovanie televízie odsúdenými. V ústavoch je napojené na televíznu sieť zariadenie - spravidla videorekordér alebo videoprehrávač, z ktorého do siete púšťajú nahraté filmy. Odsúdený v ÚVTOS Leopoldov bol znevýhodňovaný oproti odsúdeným, ktorí sa nachádzali v iných ústavoch na území Slovenskej republiky. Znevýhodnenie spočívalo v počte a kvalite filmov, ktoré mohol zo záznamu ako odsúdený v Ústave na výkon trestu odňatia slobody sledovať. K vzniku škody malo dôjsť v období od 02/2006 do 11/2008 počas výkonu trestu v Ústave na výkon trestu odňatia slobody v Leopoldove. Namietal nesprávny úradný postup, ktorý spočíval v tom, že mal možnosť sledovať televízne programy vysielané zo záznamu len v nedeľu, a to iba jeden film, ktorý bol spravidla nahraný z verejnoprávnej televíznej stanice STV1, pričom v ÚVTOS Ilava mali v tom čase umožnené sledovať až štyri televízne programy (dva v sobotu a dva v nedeľu). Určením počtu hodín sledovania televízneho filmu, a to len v počte jedného televízneho filmu zo záznamu spravidla nahraté len z STV, považoval za

znevýhodnenie a porušenie jeho práva na sledovanie televízneho programu oproti inej väznici. Týmto postupom a nejednotným uplatnením práva na sledovanie televízneho filmu došlo u neho k vzniku citovej bolesti, traumy, duševného utrpenia, poníženia, a teda k závažným zásahom do jeho práv. Bola porušená zásada rovnakého zaobchádzania podľa zákona č. 365/2004 Z.z. antidiskriminačného zákona, čl. 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, v dôsledku nesprávneho úradného postupu žalovanej podľa zákona č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu pri výkone verejnej moci, ako aj porušenie práva na ochranu osobnosti upraveného v § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka.

2. Okresný súd Bratislava I rozsudkom zo dňa 17. septembra 2014 č.k. 14 C 150/2007-148 zamietol žalobu a žalovanému náhradu trov konania nepriznal. V dôvodoch rozhodnutia uviedol, že so všetkými osobami pozbavenými osobnej slobody sa zaobchádza ľudsky a s úctou k prirodzenej dôstojnosti ľudskej bytosti, pričom väzenský poriadok zabezpečí také zaobchádzanie s väzňami, ktorého hlavným cieľom je ich prevýchova a náprava (čl. 10 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach. Režim, ktorý sa zabezpečuje pre všetkých väzňov, má ponúkať vyvážený program činností (bod 25.1 Odporúčania Rec(2006)2 Výboru ministrov Rady Európy členským štátom a Európskych väzenských pravidiel). Väzenský poriadok sa má dodržiavať pri zohľadnení potrieb ochrany, bezpečnosti a disciplíny, súčasne však má zabezpečovať väzňom životné podmienky, ktoré rešpektujú ľudskú dôstojnosť a má im ponúkať komplexný program činností v súlade s pravidlom č. 25 (bod 49 Odporúčania Rec(2006)2 Výboru ministrov Rady Európy členským štátom o Európskych väzenských pravidiel). Súd prvej inštancie mal za to, že nárok žalobcu je nedôvodný. Zákonná úprava sledovania televízie odsúdenými je obsiahnutá v ustanovení § 34 ods. 2 zákona č. 475/2005 Z.z. o výkone trestu odňatia slobody a vo vykonávacom predpise k tomuto zákonu (vyhláška č. 664/2005 Z.z. účinná v čase tvrdeného nesprávneho úradného postupu). V zmysle uvedených zákonných ustanovení odsúdený mohol rozhlasové vysielanie počúvať a televízne vysielanie sledovať v čase určenom v časovom rozvrhu dňa spôsobom, ktorý nenarúšal ústavný poriadok. Odsúdenému tiež umožňoval počúvanie rozhlasového vysielania prostredníctvom rozhlasu inštalovaného v cele a v stanovenom rozsahu sledovanie televízneho vysielania alebo programu zo záznamu. Výdanie ústavného poriadku, ktorého súčasťou je aj tzv. časový rozvrh, bolo výlučne v kompetencii riaditeľa ústavu na výkon trestu odňatia slobody, ktorý pri určovaní rozsahu sledovania filmov zo záznamu, ako aj pri výbere filmov, nebol limitovaný zákonnou alebo podzákonnou právnou úpravou, nakoľko táto konkrétne podmienky nestanovovala. Ak riaditeľ ÚVTOS v Leopoldove stanovil časový rozvrh sledovania filmov zo záznamu tak, ako to uvádzal žalobca, nebol porušený zákon o výkone trestu a ani v danom čase účinná vyhláška vykonávajúca predmetný zákon. Odsúdený má vo výkone trestu odňatia slobody nielen možnosť sledovania televízie ale aj počúvania rádia, čítania kníh, odoberania časopisov a magazínov, návštevy v ÚVTOS organizovaných kultúrno-vzdelávacích podujatí. Všetky tieto aktivity je potrebné spolu s pracovnými aktivitami odsúdeného, ako aj ďalšími aktivitami smerujúcimi k prevýchove odsúdeného zohľadniť v konkrétnom časovom rozvrhu ústavného poriadku. Tieto aktivity nie je možné určiť rovnako pre každý ústav na výkon trestu odňatia slobody, pretože každý jeden odsúdený (s ohľadom na okolnosti, závažnosť spáchania trestného činu, ako aj dĺžku uloženého trestu) vyžaduje individuálny prístup za podpory ústavného psychológa, aby sa dosiahol účel výkonu trestu. Žalobca nepreukázal, že v namietanom období rokov 2006 až 2008 došlo k nesprávnemu úradnému postupu zo strany žalovaného, resp. orgánu verejnej moci. Tvrdenie žalobcu ohľadne nedostatočnej kvality filmov púšťaných zo záznamu súd považoval za irelevantné. Sledovanie akčných trhákov vo výkone trestu odňatia slobody, ako sa ich domáhal žalobca, nie je v súlade s výchovným poslaním výkonu trestu odňatia slobody. V danom prípade posúdenie samotnej kvality filmu je subjektívnym hľadiskom a bolo v plnej kompetencii riaditeľa ústavu na výkon trestu odňatia slobody, aby dovolil púšťanie filmov zo záznamu iba z verejnoprávnej televíznej stanice STV. Žalobca nebol oproti iným odsúdeným, ktorí vykonávajú trest v iných ústavoch, znevýhodnený v možnosti sledovania filmov zo záznamu. Žalobca tiež nepreukázal, že požiadal príslušný ústredný orgán štátnej správy o predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody v zmysle § 15 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci. Až v prípade, ak by príslušný orgán neuspokojil nárok na náhradu škody alebo jeho časť do šiestich mesiacov odo dňa prijatia žiadosti, mohol sa žalobca domáhať uspokojenia svojho nároku na súde. Túto podmienku uplatnenia nároku na náhradu škody však žalobca nesplnil; rovnako nepreukázal, že došlo k nesprávnemu úradnému postupu zo strany žalovanej. Podmienky vzniku zodpovednosti za škodu spôsobenú nesprávnym úradným postupom sú stanovené

kumulatívne a v prípade nesplnenia čo i len jednej z nich, nie je daná zodpovednosť štátu za škodu. Proti tomuto rozsudku podal žalobca odvolanie.

3. Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 19. októbra 2016 sp.zn. 2 Co 21/2015 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správny (§ 387 ods. 1, ods. 2 CSP) a žalovanej priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania vo výške 100 %. V celom rozsahu sa stotožnil s odôvodnením napadnutého rozhodnutia súdu prvej inštancie. Na zdôraznenie správnosti napadnutého rozsudku uviedol, že žalobca podal žalobu len veľmi všeobecnú, neuvádzal v žalobe, ale ani neskôr v celom konaní pred súdom prvej inštancie, pred odvolacím súdom, rozhodujúce (konkrétne) právne skutočnosti odôvodňujúce jeho nároky podľa zákona č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci, § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka, § 64 ods. 5, ods. 6, ods. 7 zákona č. 4/2001 Z.z. o Zbore väzenskej a justičnej strážnej, zákona č. 365/2004 Z.z. antidiskriminačný zákon, pričom žalobcovi dal súd rozsiahly časový priestor na realizáciu jeho práv a právom chránených záujmov, čo však nevyužil. Svoju vlastnú pasivitu potom už nemôže v odvolacom konaní zohľadňovať vo svoj prospech. V konaní zostalo nepochybné len to, že žalobca svoje nároky odvíjal od skutočnosti, podľa jeho, opätovne všeobecného tvrdenia, že v ÚVTOS v Leopoldove nemohol pozerat' filmy v časovom rozsahu, skladbe, kvalite, ako iní odsúdení vykonávajúci trest odňatia slobody v ÚVTOS v Ilave, v Hrnčiarovciach nad Parnou. Ani len neuviedol, v akom stupni strázenia sa nachádzal v rozhodnom období, a v rámci stupňa strázenia v akom oddiele, oddelení, dĺžku svojho trestu, závažnosť trestnej činnosti; neuviedol tiež, čo o sledovaní televíznych programov uvádzal ústavný poriadok. Len všeobecne porovnával podmienky v ÚTVOS v Leopoldove, v Ilave, v Hrnčiarovciach nad Parnou a inde. Vzhľadom na uvedené súd nemohol vykonať akékoľvek ďalšie dokazovanie, vypočúť žalobcom označených svedkov, konať a rozhodnúť inak, ako napadnutým rozsudkom. Dôkaz vykonaný dožiadaným súdom mal rovnakú právnu silu ako dôkaz vykonaný vecne a miestne príslušným súdom, žalobca bol vypočutý ako účastník konania, po poučení podľa § 131 ods. 1 O.s.p. mu bola daná reálna možnosť predniesť žalobu, vyjadriť sa k vyjadreniu žalovanej, čo aj využil. Odmietol ale odpovedať na súdom položené otázky (len) z dôvodu, že nie je doriešené jeho právne zastupovanie. Po poučení podľa § 120 ods. 4 O.s.p. nové skutočnosti netvrdil, iné návrhy na dokazovanie nemal, len nesúhlasil s tým, aby súd prejednal predmetnú vec v jeho neprítomnosti. Dožiadaným súdom bol žalobca poučený o povinnosti hradiť trovy eskorty na súdne pojednávanie v prípade, ak jeho prítomnosť nebude nevyhnutná. K tomuto poučeniu sa žalobca vôbec nevyjadril. Zdôraznil, že v tom čase sa jeho právny zástupca ospravedlnil z neúčasti na informatívnom výsluchu. O termíne pojednávania konaného dňa 17. septembra 2014 (č.l. 136 spisu) súd prvej inštancie upovedomil aj žalobcu (dňa 18. augusta 2014), keď jeho osobnú účasť na pojednávaní nepovažoval za nevyhnutnú; žalobca sám, ani prostredníctvom svojho právneho zástupcu neoznámil, že sa chce osobne zúčastniť pojednávania za účelom vykonania potrebných úkonov súvisiacich s predvedením žalobcu na pojednávanie. Na pojednávaní bol osobne prítomný jeho právny zástupca, ktorý nenamietal neprítomnosť žalobcu, pričom sa vyjadroval k veci, k pasívnej vecnej legitimácii, predkladal odvolací návrh. Vychádzajúc z uvedeného odvolací súd dospel k záveru, že súd prvej inštancie správne konal a rozhodol v neprítomnosti žalobcu. Záverom uviedol, že žalobca odkazoval na rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva v jeho prospech, avšak opäť bol nekonkrétny v špecifikácii ohľadne súvisiacich konaní, nárokov, o skutočnostiach, na ktorých boli/ neboli založené. Mal za to, že súd prvej inštancie sa vysporiadal v odôvodnení svojho rozhodnutia podstatnými vyjadreniami strán prednesenými v konaní na súde prvej inštancie, vo veci vykonal dokazovanie, na podklade žaloby v znení jej zmien a doplnkov, správnym smerom, z vykonaného dokazovania vyvodil správne skutkové závery, vec napokon rozhodol správne aj po právnej stránke; rozsudok obsahuje všetky náležitosti uložené ustanovením § 157 O.s.p. Zdôraznil, že pre rozhodnutie súdu boli rozhodujúce skutočnosti v čase rozhodnutia napadnutým rozsudkom, že ide o konanie, v ktorom je súd viazaný žalobou, a teda aj rozsahom a dôvodmi odvolania. Z celého konania nevyplýva, že by súd prvej inštancie porušil zásady Občianskeho súdneho poriadku, zásadu rovnosti zbraní. Dal stranám rovnaký priestor na uplatnenie práv poskytnutých im a realizáciu povinností uložených im Občianskym súdnym poriadkom.

4. Uvedené rozhodnutie odvolacieho súdu napadol dovolaním žalobca (ďalej aj „dovolateľ“), doplnené podaním z 22. novembra 2017, prípustnosť ktorého vyvodzoval z ustanovenia § 420 písm. f/ Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Podľa jeho názoru mu súd nesprávnym procesným postupom

znemožnil, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Mal za to, že súd prvej inštancie svojim procesným postupom mu znemožnil zúčastniť sa osobne na pojednávaniach (čím porušil jeho ústavné právo na prerokovanie vecí v prítomnosti účastníka) a týmto mu znemožnil realizáciu aj ďalších procesných práv vyplývajúcich z procesných predpisov účinných v relevantnom čase, t.j. Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O.s.p.“), ktoré práva chcel a mienil v súlade s princípom ústnosti a princípom priamosti občianskeho súdneho konania uskutočniť na pojednávaní (práva vyjadriť sa k veci, navrhnúť a označiť dôkazy, predložiť dôkazy, doplniť a upraviť návrh, vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým dôkazom, ktoré sa vykonali, a namietat porušenie právnej pomoci ustanoveným advokátom) v takej miere, že došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces. Jednoznačne v konaní deklaroval, že chce byť osobne prítomný na pojednávaniach a pri svojom výsluchu na dožiadanom súde výslovne nesúhlasil s tým, aby súd prejednal predmetnú vec v jeho neprítomnosti. Neobstojí preto argumentácia odvolacieho súdu, že po upovedomení o termíne pojednávania konaného 17. septembra 2014 sám, ani prostredníctvom svojho právneho zástupcu súdu neoznámil, že sa chce osobne pojednávania zúčastniť, keďže z jeho dovtedajších vyjadrení bolo nepochybne súdu známe, že trvá na realizácii svojho práva na účasť na pojednávaní a tohto práva sa nemieni vzdať. Vzhľadom na uvedené súd prvej inštancie potom mal vykonať úkony potrebné na jeho eskortu na pojednávanie. Nebolo mu zrejmé, akým spôsobom mal reagovať na poučenie dožiadaného súdu, bol s ním oboznámený a uzrozumený o svojej povinnosti hradiť trovy eskorty na pojednávanie. Rovnako skutočnosť, že bol v konaní zastúpený advokátom, nemôže byť na jeho ujmu na prejednanie veci za jeho osobnej prítomnosti, o realizáciu ktorého mal nepochybne záujem a tento záujem súdu oznámil. Namietal, že súd prvej inštancie nevykonával žiadny z dôkazov ním navrhnutých (výsluch svedkov) a znemožnil mu predloženie a označenie ďalších dôkazov, ktoré chcel predložiť súdu na pojednávaní. V podaní z 22. novembra 2017 označenom ako „Doplnenie dovolania“ žalobca prostredníctvom svojej právnej zástupkyne uviedol, že vada konania podľa § 420 písm. f/ CSP spočíva popri skutočnostiach už uvedených v dovolaní z 25. januára 2017 ďalej v tom, že súd prvej inštancie sa nevysporiadal s jeho návrhom na pribratie ďalších účastníkov do konania na strane žalovanej (opakovane podávanom), neuviedol z akých dôvodov o tomto návrhu nerozhodol, dokonca ani v rozhodnutí sa nezmienil, že žalobca takýto návrh podal, čím porušil jeho právo strany na riadne odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré je súčasťou práva na spravodlivý proces. Navrhol napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ako aj rozhodnutie súdu prvej inštancie zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

5. Žalovaná sa k dovolaniu žalobcu nevyjadрила.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade s § 429 ods. 1 CSP, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť. Stručné odôvodnenie (§ 451 ods. 3 veta prvá CSP) rozhodnutia dovolacieho súdu je uvedené v nasledujúcich bodoch.

7. V danom prípade bolo dovolanie podané po 1. júli 2016, kedy nadobudol účinnosť nový civilný procesný kódex. Aj za účinnosti CSP treba dovolanie považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie aj podľa novej právnej úpravy nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp.zn. 1 Cdo 113/2012, 2 Cdo 132/2013, 3 Cdo 18/2013, 4 Cdo 280/2013, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 107/2012 a 7 Cdo 92/2012).

8. Už v rozhodnutiach vydaných do 30. júna 2016 najvyšší súd opakovane vyjadril záver aktuálny aj v súčasnosti, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky,

za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 357/2015, 4 Cdo 1176/2015, 5 Cdo 255/2014, 8 Cdo 400/2015). Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

9. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých sa môže táto výnimka uplatniť, nemožno v žiadnom prípade interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (rozhodnutia najvyššieho súdu sp.zn. 3 Cdo 319/2013, 1 Cdo 348/2013, 3 Cdo 357/2016, 3 ECdo 154/2013, 3 Cdo 208/2014). Narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritórnym rozhodnutím) musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti - to platí o všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch.

10. Naďalej je tiež plne opodstatnené konštatovanie, že ak by najvyšší súd bez ohľadu na neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane [porovnaj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp.zn. II. ÚS 172/03].

11. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu- ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a 421 CSP.

12. V danom prípade žalobca uplatnil dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f/ CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné (proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí), ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

13. Právo na spravodlivý súdny proces je jedným zo základných ľudských práv a do obsahu tohto práva patrí viacero samostatných subjektívnych práv a princípov. Podstatou tohto práva je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nezávislom a nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predpokladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (viď napríklad rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp.zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03).

14. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu vydaných do 30. júna 2016 tak, že sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to ako súd viedol konanie alebo spor) znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a măriaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (porovnaj R 129/1999 a rozhodnutia najvyššieho súdu sp.zn. 1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 38/2015, 5 Cdo 201/2011, 6 Cdo 90/2012). Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnú rozhodovaciu činnosť súdu. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však konečné rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku (3 Cdo 110/2017, 4 Cdo 128/2017, 8 Cdo 56/2017).

15. Pokiaľ „postupom súdu“ nie je rozhodnutie súdu - finálny (meritórny) produkt prejednávania veci v civilnom sporovom konaní, potom už „postupom súdu“ vôbec nemôže byť ani časť rozhodnutia - jeho odôvodnenie (obsah, spôsob, kvalita, výstižnosť, presvedčivosť a úplnosť odôvodnenia), úlohou ktorej

je vysvetliť dôvody, so zreteľom na ktoré súd rozhodol (rozhodnutia najvyššieho súdu sp.zn. 3 Cdo 173/2017, 7 Cdo 150/2017, 8 Cdo 49/2017).

16. Podľa právneho názoru dovolacieho súdu treba pojem „procesný postup“ súdu vykladať takto aj za právnej úpravy účinnnej od 1. júla 2016.

17. Žalobca tvrdí, že k procesnej vade uvedenej v § 420 písm. f/ CSP došlo tým, že súd prvej inštancie dňa 17. septembra 2014 pojednával a rozhodol vo veci samej v jeho neprítomnosti, a to napriek jeho vyhláseniu vykonaného pri jeho výsluchu dožiadaným súdom, že žiada byť prítomný na pojednávaní, aj keď jeho neprítomnosť nebude nevyhnutná.

18. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f/ CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

19. Právo strany, aby jeho vec bola prejednaná verejne a v jeho prítomnosti, zaručené čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, nemožno chápať tak, že by súd nemohol konať a rozhodnúť vo veci bez prítomnosti strany, ale tak, že súd je povinný strane poskytnúť priestor na uplatnenie tohto práva. Uvedená požiadavka bola za predchádzajúcej platnej právnej úpravy vyjadrená hlavne v ustanovení § 115 ods. 2 O.s.p., ktoré súdu ukladalo predvolať účastníkov na pojednávanie tak, aby mali dostatok času na prípravu, pravidla najmenej päť dní pred dňom, keď sa má pojednávanie konať. Bolo na účastníkovi, či využije svoje právo zúčastniť sa pojednávania na súde. Ak účastníkovi bránila určitá prekážka v účasti na pojednávaní, mal z tohto dôvodu požiadať o odročenie pojednávania, pričom bolo treba súdu oznámiť dôvod tejto žiadosti. Ustanovenie § 101 ods. 2 O.s.p. súdu umožňovalo prejednať vec aj v neprítomnosti takéhoto účastníka, ktorý - hoci riadne predvolaný - sa nedostavil na pojednávanie, ani nepožiadaval z dôležitého dôvodu o jeho odročenie.

20. Podľa predchádzajúcej platnej právnej úpravy účastník sa mohol dať v konaní zastupovať zástupcom, ktorého si zvolil (§ 24 O.s.p.). Ako zástupcu si mohol vždy zvoliť advokáta a jemu udelené plnomocenstvo nebolo možné obmedziť (§ 25 ods. 1 O.s.p.). Zvolený advokát bol povinný účelne využívať všetky zákonom pripustené prostriedky a spôsoby poskytovania právnej pomoci účastníkovi, ktorého zastupoval (§ 25 ods. 2 O.s.p.). Zástupca, ktorému bolo udelené plnomocenstvo pre celé konanie, bol oprávnený na všetky úkony, ktoré v konaní mohol urobiť účastník (§ 28 ods. 2 O.s.p.). To znamená, že ak bolo advokátovi udelené plnomocenstvo na celé konanie (tzv. procesné splnomocnenie), bol oprávnený uskutočňovať v mene zastúpeného všetky úkony, na ktoré bol oprávnený samotný zastúpený účastník konania (sporová strana).

21. Z obsahu spisu vyplýva, že žalobca bol v konaní zastúpený advokátom JUDr. Mariánom Belánom na základe plnomocenstva z 28. mája 2014 (č.l. 136 spisu), ktoré bolo udelené bez časového obmedzenia pre zastupovanie „v právnej veci o zaplatenie sumy 6 638,78 € vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp.zn. 14C/150/2007“. V prejednáwanej veci na pojednávanie pred súdom prvej inštancie konaného dňa 17. septembra 2014 (č.l. 136 spisu) bol predvolaný právny zástupca žalobcu a žalovaná. Žalobcovi bolo doručené upovedomenie o termíne pojednávania s poučením o možnosti uplatnenia námietky zaujatosti, poučenia v zmysle § 30 O.s.p., § 79 ods. 2 O.s.p., § 101 ods. 1 O.s.p., § 120 ods. 4 O.s.p. a ďalších ustanovení O.s.p.). Predvolanie jeho právnym zástupcom bolo riadne prevzaté, ako aj upovedomenie o nariadenom termíne žalobcom. Na pojednávaní konanom dňa 17. septembra 2014 (č.l. 145 spisu) sa zúčastnil zástupca žalobcu, ktorý predniesol a upresnil žalobu podanú žalobcom s tým, že zaplatenie žalovanej sumy si žalobca uplatňuje titulom nesprávneho úradného postupu a zotrval na dôvodoch v nej uvedených, vyjadril sa k veci, zopakoval skutočnosti uvedené žalobcom v žalobe, poukázal na nesprávnosť úradného postupu žalovanej, upravil tiež okruh účastníkov na strane žalovanej, a to Slovenská republika zastúpená Ministerstvom spravodlivosti SR, Župné námestie 13, Bratislava (netrval na označení ďalších účastníkov konania, ktoré uviedol žalobca pri svojom výsluchu na dožiadanom súde v zápisnici z 12. decembra 2011), pričom mal možnosť uplatniť procesné práva (navrhnuť a označiť dôkazy, predložiť dôkazy, doplniť a upraviť žalobu, vyjadril sa k návrhom na

dôkazy a k všetkým dôkazom, ktoré sa vykonali), avšak ako zo zápisnice o pojednávaní vyplýva, nemal žiadne návrhy na doplnenie dokazovania. Prítomní účastníci boli súdom poučení podľa § 120 ods. 4 O.s.p. Z uvedeného vyplýva, že žalobca nebol postupom súdu vylúčený z realizácie procesných práv priznaných mu občianskom súdnom konaní za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

22. Žalobca namietal, že súd prvej inštancie svojim procesným postupom mu znemožnil zúčastniť sa osobne na pojednávaniach (čím porušil jeho ústavné právo na prerokovanie veci v prítomnosti účastníka) a týmto mu znemožnil realizáciu aj ďalších procesných práv vyplývajúcich z procesných predpisov účinných v relevantnom čase, t.j. Občianskeho súdneho poriadku, ktoré práva ako žalobca chcel a mienil v súlade s princípom ústnosti a princípom priamosti občianskeho súdneho konania uskutočniť na pojednávaní. Napriek jeho žiadosti, že chce byť osobne prítomný na pojednávaniach a výslovne nesúhlasil, aby súd prejednal predmetnú vec v jeho neprítomnosti, bolo mu tým znemožnené označiť, navrhnúť a predložiť dôkazy, upraviť a doplniť žalobu, byť prítomný pri vykonávaní dôkazov a vyjadriť sa ku všetkým dôkazom, ktoré sa vykonali, v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

23. Obsah práva na spravodlivý súdny proces nespočíva len v tom, že osobám nemožno brániť v uplatnení práva alebo ich diskriminovať pri jeho uplatňovaní. Obsahom tohto práva je i relevantné konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Ak je toto konanie v rozpore s procesnými zásadami, porušuje ústavnoprávne princípy (II. ÚS 85/06).

24. Zmyslom práva na súdnu ochranu je umožniť každému reálny prístup k súdu a tomu zodpovedajúcu povinnosť súdu o veci konať. Ak osoba (právnická alebo fyzická) splní predpoklady ustanovené zákonom, súd jej musí umožniť stať sa účastníkom konania so všetkými procesnými oprávneniami, ale aj povinnosťami, ktoré z tohto postavenia vyplývajú (viď nálezy Ústavného súdu Slovenskej republiky z 23. augusta 2001 II. ÚS 14/2001, z 13. novembra 2002 II. ÚS 132/02, z 5. apríla 2007 III. ÚS 171/2006).

25. O procesnú vadu spočívajúcu v nesprávnom procesnom postupe súdu vedúcemu k porušeniu práva na spravodlivý proces ide vtedy, ak súd v priebehu konania neumožní účastníkovi (strane) realizovať jeho zákonom priznané procesné práva. Takýmto právom účastníka súdneho konania je aj jeho právo na prejednanie veci v jeho prítomnosti (podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonaným dôkazom). Ústavou Slovenskej republiky zaručené právo osobnej prítomnosti účastníka na súdnom konaní sa zabezpečuje tak, že súdu ukladá povinnosť nariadiť na prejednanie veci pojednávanie, na ktoré predvolá účastníkov a všetkých, ktorých prítomnosť je potrebná. Ak je účastník (strana) v konaní zastúpený zástupcom na celé konanie, súd na pojednávanie spravidla predvolá len zástupcu; účastník (strana) sa na pojednávanie predvolá len v takom prípade, ak je nevyhnutné vykonať jeho výsluch. Predvolanie na pojednávanie musí byť účastníkom doručené tak, aby mali dostatok času na prípravu. Je potom na účastníkovi či svoje právo využije, alebo nie.

26. Aj účastník konania (strana), ktorý je vo výkone trestu, má právo byť riadne predvolaný na pojednávanie, má právo na dostatočnú prípravu na pojednávanie a právo predniesť alebo doplniť svoje návrhy, zhrnúť ich a vyjadriť sa k dokazovaniu i k právnej stránke veci. Osoby vo výkone trestu odňatia slobody alebo vo väzbe sa predvolávajú prostredníctvom ústavu na výkon trestu odňatia slobody alebo ústavu na výkon väzby so žiadosťou o ich predvedenie (§ 47 ods. 2 vyhlášky č. 543/2005 Z.z.).

27. V prejednávanej veci žalobca nebol postupom súdu vylúčený z realizácie procesných práv priznaných mu v občianskom súdnom konaní za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov. Ako účastník konania (strana) bol vo veci vypočutý dožiadaným Okresným súdom Piešťany dňa 12. decembra 2011 (č.l. 65 spisu), vyjadril sa k jednotlivým argumentom žalovanej uvedeným v písomnom vyjadrení k žalobe a žalobcom uplatneným nárokom, iné návrhy na doplnenie dokazovania nepredniesol, avšak nesúhlasil s tým, aby súd prejednal predmetnú vec v jeho neprítomnosti. O termíne

pojednávania konanom na súde prvej inštancie dňa 17. septembra 2014 bol žalobca upovedomený s poučením o svojich procesných právach a povinnostiach a bol zastúpený v plnom rozsahu v celom konaní pred súdmi oboch stupňov advokátom JUDr. Mariánom Belánom (č.l. 136 spisu), ktorý na pojednávaní nenamietal jeho neprítomnosť a ani nepožiadaval z tohto dôvodu o odročenie pojednávania. Zástupca žalobcu konal v jeho mene (bol oprávnený na všetky úkony, ktoré môže v konaní urobiť účastník) a uplatňoval priznané procesné práva procesnými predpismi účinnými v čase konania na súde prvej inštancie. V danom prípade boli tak splnené všetky procesné predpoklady, za ktorých mohol súd pojednávať v neprítomnosti žalobcu. Na základe uvedeného možno uzavrieť, že žalobcovi nebolo znemožnené uskutočňovať jemu patriace práva v takej miere, že došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f/ CSP.

28. Z obsahu dovolania (§ 124 CSP) vyplýva, že žalobca vyvodzuje prípustnosť dovolania ďalej z toho, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu je nedostatočne odôvodnený z dôvodov, že súd prvej inštancie sa nevysporiadal s jeho návrhom na pribratie ďalších účastníkov do konania na strane žalovanej, o tomto jeho návrhu nerozhodol a tieto vady neboli odstránené ani odvolacím súdom v odvolacom konaní.

29. Nepreskúmateľnosť rozhodnutia bola už dávnejšou judikatúrou najvyššieho súdu považovaná za inú procesnú vadu (než je zmätočnosť), ktorá prípustnosť dovolania nezakladá (porovnaj R 111/1998). K rovnakému záveru dospelo neskôr tiež zjednocujúce stanovisko najvyššieho súdu, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 2/2016. Zmeny v právnej úprave dovolania a odvolacieho konania, ktoré nadobudli účinnosť od 1. júla 2016 (v dôsledku prijatia CSP), sa podstaty a zmyslu tohto stanoviska nedotkli, preto ho treba považovať za naďalej aktuálne.

30. V danom prípade obsah spisu nedáva žiadny podklad pre uplatnenie druhej vety stanoviska R 2/2016, ktorá predstavuje krajnú výnimku z prvej vety a týka sa výlučne len celkom ojedinelých (extrémnych) prípadov, ktoré majú znaky relevantné aj podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. O taký prípad ide v praxi napríklad vtedy, keď rozhodnutie súdu neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie, alebo keď sa vyskytli „vady najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“ (pozri Sutyazhnik proti Rusku, rozsudok z roku 2009), prípadne ak došlo k vade tak zásadnej, že mala za následok „justičný omyl“ (Ryabykh proti Rusku, rozsudok z roku 2003). Odôvodnenie súdneho rozhodnutia v opravnom konaní nemusí odpovedať na každú námietku alebo argument v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú rozhodujúci význam pre rozhodnutie o odvolaní alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia, ktoré sa preskúmava v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05). Právo a riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia neznamena, že súd musí dať podrobnú odpoveď na každý argument účastníka konania (II. ÚS 76/07).

31. V posudzovanom prípade obsah spisu nedáva podklad pre záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie (tvoriaceho jednotný celok s rozhodnutím súdu prvej inštancie) odôvodnil spôsobom, ktorý by založil procesnú vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f/ CSP; v odôvodnení napadnutého rozsudku odvolací súd citoval ustanovenia, ktoré aplikoval a z ktorých vyvodil svoje právne závery. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f/ CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svojho rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa. Dovolací súd poznamenáva, že námietkami žalobcu týkajúcich sa vstupu ďalších účastníkov (strán) do konania na strane žalovanej sa súdy nižších stupňov nezaoberali, vzhľadom k tomu, že zástupca žalobcu na pojednávaní (č.l. 145 spisu) upravil okruh účastníkov na strane žalovanej a výslovne uviedol, že „o označenie ďalších účastníkov, ktoré uviedol žalobca v zápisnici dňa 12. decembra 2011 netrváme“. Z dispozičného princípu vyplýva, že zodpovednosť za stanovenie okruhu účastníkov (strán) sporového konania je na žalobcovi.

32. Dovolateľ vyvodzoval prípustnosť svojho dovolania aj zo skutočnosti, že súdy nevykonali ním navrhované dokazovanie a rozhodli na základe nesprávne zisteného skutkového stavu. K tejto námietke dovolací súd uvádza, že posúdenie návrhu na vykonanie dokazovania a rozhodnutie, ktoré z nich budú v rámci dokazovania vykonané, je vždy vecou súdu a nie účastníkov konania (viď uznesenia najvyššieho súdu sp.zn. 1 Cdo 99/2011, 2 Cdo 141/2012, 3 Cdo 2012/2012, 4 Cdo 125/2012, 5 Cdo 251/2012, 6

Cdo 36/2011 a 7 Cdo 34/2011). Už podľa predchádzajúcej právnej úpravy nebolo dôvodom znemožňujúcim realizáciu procesných oprávnení účastníka konania (a zakladajúcim prípustnosť dovolania) nedostatočné zistenie rozhodujúcich skutkových okolností, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu (R 37/1993, R 125/1999, R 42/1993 a 1 Cdo 85/2010, 2 Cdo 29/2011, 3 Cdo 268/2012, 3 Cdo 108/2016, 2Cdo 130/2011, 5 Cdo 244/2011, 6 Cdo 185/2011, 7 Cdo 38/2012). Nová právna úprava na samej podstate uvedeného nič nezmenila. Podľa právneho názoru dovolacieho súdu ani po novej právnej úprave civilného sporového konania, ktorá nadobudla účinnosť 1. júla 2016, nie je dôvodom zakladajúcim prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f/ CSP nedostatočné zistenie skutkového stavu, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu.

33. Na podklade vyššie uvedeného dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalobcu nie je podľa § 420 písm. f/ CSP prípustné, preto dovolanie odmietol podľa ustanovenia § 447 písm. c/ CSP.

34. V dovolacom konaní úspešnej žalovanej najvyšší súd náhradu trov dovolacieho konania nepriznal, lebo jej žiadne nevznikli.

35. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.